

ACTUA

1.. BEJAARDEN WONEN OP DE VERKEERDE PLAATS

BRON: *De Standaard*, 20 juli 2015 | Sarah Vankersschaever

Er nadert een golf van een kleine 3,8 miljoen zestigplussers en niemand denkt eraan hoe die op te vangen.

De ruimtelijk planner Pascal De Decker:

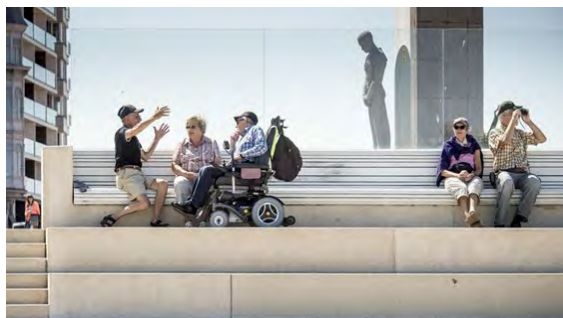
'Werkelijk niéts is aangepast aan een ouder wordende bevolking.'

In ons land schat het Planbureau dat het aantal zestigplussers in 2060 meer dan verdubbeld zal zijn, tot een kleine 3,8 miljoen Belgen.

Waar moeten we wonen?

'Extra rusthuizen bouwen blijkt onbetaalbaar, dus wil de overheid dat ouderen langer thuiswonen. Maar onze huizen zijn daar niet op voorzien, als je weet dat volgens de gegevens van de Belgian Ageing Studies bijna vier op de tien ouderen in een ernstig onaangepaste woning wonen. Dat wil zeggen dat er vaak trappen zijn, geen centrale verwarming, toilet of douche/bad of dat de woning moeilijk te verwarmen is.'

Alternatieve woonvormen die wel op de vergrijzing inspelen, zoals samenwonende senioren, mislukken vaak omdat ze niet binnen de strakke lijnen van de wetgeving passen.

Hoe moeten we boodschappen doen?

Een derde van de ouderen vindt nu al dat er te weinig winkels, kruidenierszaken en postkantoren in hun onmiddellijke woonomgeving zijn. Dat geldt nog meer voor voorzieningen als apothekers en dokters.

Wie zal ons verzorgen?

Verkavelingsvlaanderen maakt dat hulpbehoevende ouderen thuis opzoeken een tijdrovende en dus dure service wordt. Blijft dat haalbaar en betaalbaar als het aantal ouderen in de toekomst verdubbelt?

Wie zal rekening met ons houden?

We leggen nieuwe straten en pleinen aan zonder rekening te houden met de toegankelijkheid voor ouderen. Zo vindt 39 procent onder hen bijvoorbeeld dat er te weinig rustbanken zijn en 37 procent hekelt de staat van de voetpaden.

DE OPLOSSING: INBREIDING

Inbreiding werd reeds in de jaren'70 als oplossing aangereikt voor de gezinsverdunning, die toen al begonnen was. Nu nog meer dan vroeger is de behoefte aan kleinere woningen kort bij het centrum een absolute noodzaak.

Kleine bejaardenwoningen en woningen voor alleenstaanden in een inbreidingsgebied in de deelgemeente Ramsdock uit het structuurplan van Kapelle op de Bos van 1984.

2.. STEDELINGEN VLUCHTEN VOOR LELIJKHEID

Bron: De Standaard, 08 augustus 2015 | [Maxie Eckert](#)

Eén op de zeven bewoners van de Vlaamse (centrum)steden zegt de gebouwen in zijn buurt niet mooi te vinden. En lelijkheid heeft een effect op ons en we zijn dan geneigd om weg te vertrekken.

Dat blijkt uit een nieuwe analyse die de Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR) op vraag van *De Standaard* uitvoerde met data uit de Stadsmonitor 2014.

Vorig jaar werden meer dan 19.000 inwoners uit de Vlaamse centrumsteden ondervraagd over hun stad, hun levens- en woonsituatie en hun plannen om de komende jaren te verhuizen. Uit de antwoorden blijkt dat stedelingen onder de 35 jaar het vaakst verhuisplannen hebben. 'De indruk van hoe de buurt erbij ligt, bepaalt voor een groot deel hoe tevreden we erover zijn. Dat speelt dan weer een belangrijke rol voor hen die overwegen om hun stad te verlaten'

De cijfers liegen er niet om. Gemiddeld één op de zeven stedelingen, of 15 procent, zegt ontevreden te zijn over de uitstraling van de gebouwen in zijn of haar buurt. Maar voor elke centrumstad geldt dat wie ontevreden is over de uitstraling van de buurt eerder geneigd is om te verhuizen dan wie wel tevreden is over die uitstraling.

In de groep stedelingen die ontevreden zijn, zegt gemiddeld **meer dan een derde** (35,4 procent) te willen verhuizen.

Het effect van de woonkwaliteit van de buurt op onze plannen om te verhuizen staat naast 'harde' meetbare parameters zoals de staat van de woning en het feit of die een tuin heeft. Of we een buurt mooi en leefbaar vinden, is heel subjectief, maar daarom niet minder belangrijk, aldus SVR. 'Het loont dus voor beleidsmakers om te investeren in aangename en leefbare wijken.'

Een toolbox voor de Design van het geluk

Of we onze omgeving mooi vinden, of we er ons op ons gemak voelen, en ook door welke mensen we omringd zijn, bepaalt mee ons welbevinden en geluk, zegt Ann Petermans. Aan de faculteit architectuur en kunst van de UHasselt onderzoekt Petermans waarom mensen in bepaalde ruimten wel gelukkig zijn en in andere niet.

Petermans, die op dit moment een internationaal netwerk opricht van onderzoekers die werken rond welbevinden en geluk in architectuur en design, zou op termijn wel een instrument willen ontwikkelen waarmee architecten aan de slag kunnen. 'Ik denk aan een soort van toolbox rond welbevinden en geluk die hen voldoende ruimte laat om te ontwerpen, maar die toch houvast geeft over wat het welbevinden en geluk van mensen kan verhogen.'

DE OPLOSSING: DE TOOLBOX IS ZO OUD ALS DE STRAAT

Kijk naar de historische steden en je hebt alle ingrediënten voor een leefbare stad. Deze ingrediënten zijn destijds door TABK (Tijdschrift voor Architectuur en Beeldende Kunsten) nog eens goed in de verf gezet in de jaren '70.

In onze vorige nieuwsbrieven hebben we de voornaamste elementen van deze toolbox nog eens samengevat.

Wat dikwijls vergeten wordt: de verschraling die het neo-modernisme veroorzaakt is veelal te wijten aan het ontbreken van het ornament.

3.. BOB REETH: HET IS DE SCHULD VAN DE ARCHITECTEN.

Bron: De Standaard, 14 augustus 2015 | Sarah Vankersschaever, Maxie Eckert, Foto's Brecht Van Maele

Slotaflevering: O Ielijk België, Bob Van Reeth stelt de diagnose.

Wat blijkt?

De Vlaamse kust kreeg uiteraard de meeste stemmen, gevolgd door het kunstwerk van Arne Quinze in Oostende.

Maar .. op vlak van architectuur kregen de toparchitecten die het neo-modernisme propageren de meest klappen:

Zie foto's van boven naar onder:

De stadshal te Gent spant de kroon: 1968 stemmen

Nieuw stadhuis te Hasselt: 1640 stemmen

Hopmarkt te Aalst : 1082 stemmen

Architect Bob Van Reeth: 'Als we ons land Ielijk vinden dan is dat de schuld van architecten.'

In zijn antwoord op de vraag wie van België zo'n surrealistische rommel maakte, neemt Bob Van Reeth geen blad voor de mond. De architect en eerste stadsbouwmeester van Antwerpen gidst ons door de inzendingen van de lezers van 'De Standaard'.

De stijlcaacafonie en vooral het botsende neo modernisme met zijn hoog spectacelgehalte moeten het ontgelden.

Is die stijlcaacafonie dan de schuld van de architecten? 'Absoluut. Ze zijn niet alleen met te veel, er zijn ook te veel architecten met een getuigschrift van middelmatigheid.'

Nieuw is niet altijd beter

Het gerechtsgebouw of 'vlinderpaleis' van Antwerpen, de stadshal in Gent, het stadhuis van Hasselt in aanbouw: 'visueel Ielijk', oordeelden opvallend veel lezers. Nochtans zijn het stuk voor stuk vernieuwende projecten waar steden trots mee uitpakken.

'Vernieuwing is een misvatting', zegt Van Reeth. Een goede architect streeft naar verfijnde banaliteit, naar stille verbetering, niet naar schreeuwerige ontwerpen die een breuk met de omgeving veroorzaken.' Prestige wordt helaas te vaak verward met schreeuwerige vormen zonder betekenis. Een ontwerp moet respectvol zijn voor de mensen en logisch voor de omgeving.' Ook dat is prestige: een stad en haar bewoners die trots zijn op een gebouw.

Hoog, hoger, te hoog

Het uitzicht mag dan fantastisch zijn op de bovenste verdiepingen, zowel de KBC-toren in Gent, de appartementsgebouwen langs de kustlijn als de woontorens op Linkeroever in Antwerpen vallen bij weinig lezers in de smaak. Van Reeth geeft de critici voor een stuk gelijk.

'De sukkelaar die de KBC-toren heeft ontworpen, verdient de titel van architect niet. Dat is een ontwerp dat je in de opleiding architectuur van een student krijgt. Het is een formalistisch probeersel.'

'Heeft iemand de Boerentoren genomineerd als lelijke plek?', wil Bob Van Reeth weten. Neen, niemand. 'Verbaast me niet. Oude gebouwen dwingen respect af omdat ze al geleefd hebben. Daarom vinden mensen ze bijna altijd mooi.' Gelukkig gaat het verder dan dat: het verschil met de KBC-toren, die zomaar in het landschap werd neergeploft, is het respect dat de Boerentoren uitdrukt voor de omgeving. 'Als je aandachtig kijkt, zie je hoe die toren trapsgewijs groeit: de voet bestaat uit brede blokken die steeds smaller worden naarmate ze de hoogte in gaan. In de structuur van voet, lijf en kop schuilt rust en logica.' Geen abrupte paal dus, zoals in Gent.

'Wat velen nog altijd niet goed begrijpen, is **dat stedenbouw belangrijker is dan architectuur.**'

Onze vragen

Van waar komt die architectuurcrisis?

Hoe is die breuk en vervreemding met de bevolking ontstaan?

Ons antwoord

De architectuurscholen zijn een belangrijke oorzaak.

Op het ogenblik kunnen de studenten architecten geen diploma halen als ze niet gedwee de neo-modernistische stijl reproduceren. Niet de schoonheid is nu van belang, wel het verhaal dat achter het ontwerp zit, als ze het goed kunnen uitleggen kunnen ze met zeer slechte ontwerpen er toch door geraken bij de jury. Heb je een goed en sociaal relevant ontwerp, maar je kan het niet goed 'verkopen', dan is de kans groot dat je gebuisd bent. Die huidige brainwashing lijkt op een echte architectuur-dictatuur en is ten nadele van de ganse gemeenschap.

DE OPLOSSING: VOLKSJURIES, power to the people

De architecten moeten terug open durven spreken over mooi en lelijk omdat de beleving van schoonheid een belangrijke emotie is die ons leven stuurt.

Alle ontwerpen voor belangrijke publieke gebouwen in dorpen en steden zouden moeten voorgelegd worden aan de bewoners en ze zouden uit meerdere alternatieven moeten kunnen kiezen. De architectuurscholen kunnen hier ook een rol spelen. Men moet de keuze van de bevolking respecteren want zij zijn het die het moeten betalen en zij zijn het die er gebruik zullen van maken.

Als ze zien dat hun projecten niet meer aanslaan zullen de architecten wel snel meer geneigd zijn om te luisteren naar de mensen of ze vallen zonder werk.

Studenten kunnen hun schoolwerk voorleggen aan een volksjury die hun ook punten geeft, (naast de professionele jury) en op deze wijze een referentie opbouwen.

Op deze wijze kunnen we de kloof dichten tussen bewoners en architecten, een kloof die door de architectenwereld zelf is gecreëerd.

Website: www.hetautonomiehuis.be

Gratis te downloaden: het e-boek "Het Autonome Huis".

De volgende documenten zijn te downloaden onder 'actua':

- Advies tramtraject te Londerzeel.
- Mobiliteitsprobleem Brussel: van kwaad naar erger.
- Alternatief voor het Brouckereplein te Brussel.

- **De nieuwsbrieven van 2015**
  - Nr 23: Alternatieven voor woon-en kantoortorens - DEEL II.*
  - Nr 22: BERICHT: vanaf nu is het boek "Het Autonome Huis" gratis te downloaden.*
  - Nr 21: Testla batterij - een energierevolutie?*
  - Nr 20: Alternatieven voor woon-en kantoortorens - DEEL I.*

- **De nieuwsbrieven van 2014**
  - Nr 19: De autonome stad.*
  - Nr 18: Nieuwe architectuur voor een nieuwe stad - DEEL II.*
  - Nr 17: Nieuwe architectuur voor een nieuwe stad - DEEL I.*
  - Nr 16: De kindvriendelijke stad.*
  - Nr 15: Visie 2050 - Brussel autovrij.*
  - Nr 14: Visie 2050 - Brussel explodeert, van betonwoestijn naar groene hoofdstad.*

- **De nieuwsbrieven van 2013**
  - Nr 13: Visie 2050 - Wonen in Vlaanderen.*
  - Nr 12: Het nieuwe wonen - Hoe realiseren?*
  - Nr 11: Het nieuwe wonen - Eco-housing.*
  - Nr 10: Het nieuwe wonen - Cohousing.*
  - Nr 9: Architectuur in transitie - deel II.*
  - Nr 8: Architectuur in transitie - deel I.*
  - Nr 7: Visie 2020- een andere wereld.*

- **De nieuwsbrieven van 2012**
  - Nr 6: De autovrije stad.*
  - Nr 5: Bio-klimatische architectuur: de architectuur van de natuur.*
  - Nr 4: Groene hoogbouw – volksbedrog?*
  - Nr 3: Urban farming.*
  - Nr 2: Het nieuwe rijden: autonoom, gratis en groen.*
  - Nr 1: Zonneparken = de toekomst?*

Contact:

Het Autonome Huis
 Heerbaan 132 - 1840 Londerzeel – België.
 Tel: 052 / 37 11 38
 e-mail: info@hetautonomiehuis.be

Auteur: Hugo Vanderstadt - architect en stedenbouwkundig ontwerper.
 De inhoud van deze gratis nieuwsbrief mag gebruikt worden voor publicaties en onderricht, mits bronvermelding en de vermelding van de auteur.
 De herkomst van sommige bronnen en foto's kon niet achterhaald worden. Gelieve eventueel ontbrekende bronvermeldingen te laten weten. Dan zullen we dit aanpassen op onze website.
 Auteursrechten zijn geldig voor alle architectuurontwerpen in deze nieuwsbrief.

PRINCIPES VAN HET AUTONOME HUIS:

1. **Zelfvoorziening** per woning en/of per woningcluster.
2. **Autonomie** op vlak van de basis behoeften: huisvesting, watervoorziening, voeding, energie, waarbij zo veel mogelijk de grondstoffen uit de onmiddellijke omgeving worden gebruikt.
3. **Energiezekerheid** via weersonafhankelijk energiesysteem en de local grid als back up
4. **Active house** = meer produceren dat nodig is ter ondersteuning van het lokaal netwerk.
5. **Duurzaam**: CO2 neutraal en met minimale ecologische voetafdruk.
6. **Inpassend** in de bestaande ruimtelijke ordening en plaatselijke architectuur en zo veel mogelijk gebruik makend van het bestaande patrimonium.
7. **Lowtech**: met beheersbare, begrijpbare en zelf te onderhouden technieken.
8. **Betaalbaar**: De investering in autonomie moet zichzelf terug betalen binnen de 15 jaar
9. **Bioklimatisch**: De architectuur moet aangepast zijn aan het klimaat, zodat de architectuur een maximaal energievoordeel biedt en de nood aan technieken minimaliseert.
10. **Aanpasbaar aan nieuwe technieken**: gezien de snelle technische ontwikkeling inzake de elektriciteit- en de warmteproductie dient de autonome woning deze ontwikkelingen flexibel te kunnen opvangen.
11. **Compacte bouwsystemen**: dit wil niet zeggen dat we moeten vervallen tot het zielloze dozensysteem waarbij een uitsteeksel of een erker net meer mogelijk zouden zijn. Het heeft vooral te maken met aaneengesloten bouwen zoals dat in onze steden en dorpen het geval is: de rijwoning is de meest compacte en de meest energiezuinige woonvorm.
12. **Het principe van de "Trias energetica"**: de volgorde van belangrijkheid:
  - ten eerste: beperk de energievraag
  - ten tweede: duurzame (en CO2 neutrale) opwekken van de benodigde energie
  - ten derde: wek de resterende energiebehoefte zo efficiënt mogelijk op.
13. **Het principe van de "Trias transportica"**: de volgorde van belangrijkheid
  - ten eerste: beperkt de transportvraag, walk to work.
  - ten tweede: gebruik duurzame en CO2 neutrale verplaatsingsmiddelen
  - ten derde: maak een zo efficiënt mogelijk gebruik van de ruimte
14. **Het behoud van biomassa en biodiversiteit**: na het oprichten van het gebouw dient de oppervlakte aan humusgrond vermeerderd te zijn en de biodiversiteit verbeterd.
15. **ENERGIENEUTRAAL**
 E PEIL: E 30 - K PEIL: K 25
 U waarde buitenschil: 0,15 W/m² - U waarde ramen Uw: 0,9 W/m²K
 Energiebehoefte: max. 30 kWh/jaar/m²
 Luchtdichtheid: n50 van 1 à 1,5 h-1

PRINCIPES VAN DE AUTONOME STAD EN URBAN RENAISSANCE

DE REGELS EN PRINCIPES	DE GEREEDSCHAPSKIST
1. Woonvoorzieningen op loopafstand van pendelstad naar woonstad walk to work verkeersveilige looproutes hoe minder vervoer hoe beter	de 400 m regel Werk en woonvoorzieningen op loopafstand: basisschool en crèche, winkels, openbaar vervoer, diensten...
2. Het alomtegenwoordige woonweefsel woning als herkenbare basiskorrel functieverweving de sociale controle	De herkenbare woning Aanwijsbaarheid, de regel van 5 kwaliteiten van de rijwoning meenemen naar hogere dichtdeden
3. Hoge woondichtheid zonder woontorens terrassen aangenaam microklimaat: geen wind, geen schaduw van woontorens, beschermende volumes, contact met de grond	Van 3 tot 5 woonniveaus hangende tuinen evenwicht tussen privé en gemeenschappelijk groene binnengebieden de verhoogde straat de gestapelde villa
4. Intieme woonsfeer de veiligheidsgevoel vooral voor kinderen veilige schoolroutes en speelruimten	Het gesloten bouwblok groen plateau in het binnengebied speelruimte met toezicht vanuit de woning minimum 20 m ² groene ruimte / woning.
5. Kwaliteit van de buitenruimte herbergzaamheid microklimaat de menselijke maat: walkabel city	Beschuttend microklimaat verticalisme meer natuur in de stad correcte zon-oriëntatie voor publieke ruimten